

علت تشکیل کیست چیست؟

14 دی 1404

کیست توده‌هایی کیسه مانند است که ممکن است در هر نقطه از بدن ظاهر شود و سلامت فرد را تحت تأثیر قرار دهد.

کیست‌ها گاهی سفت و جامد و گاهی نرم و مایع هستند در بعضی موارد خوش‌خیم و در مواردی بدخیم، در بعضی شرایط توده سلولی و در مواردی عفونی هستند.

انواع کیست و خصوصیات ظاهری آنها

شکل و خصوصیات ظاهری کیست‌ها بسته به نوع و محل بروز آنها متفاوت است. در این بخش از مقاله شایع‌ترین کیست‌هایی که در انسان ظاهر می‌شوند را بررسی می‌کنیم.

کیست اپیدرموئید

کیست اپیدرموئید یک توده کوچک و خوش‌خیم با رشد آهسته است که بیشتر روی صورت، سر و گردن، پشت یا اندام تناسلی دیده می‌شود و ناشی از تجمع کراتین در زیر پوست است.

شکل ظاهری اپیدرموئید به صورت یک برآمدگی هم‌رنگ با پوست و گاهی قهوه‌ای مایل به زرد و انباشته از مواد غلیظ است. اگر این نوع کیست ملتهب یا عفونی باشد ممکن است متورم، قرمز یا دردناک شود.

سباسه

کیست سباسه روی صورت، گردن و نواحی بالاتنه دیده می‌شود و معمولاً در اثر ضربه یا آسیب به غدد چربی مانند بریدگی یا برش جراحی ایجاد می‌شود.

کیست سباسه اگر بزرگ شود باعث فشار و درد در ناحیه می‌شود. این توده، غیرسرطانی است و بسیار رشد آهسته و خفیفی دارد.

کیست سینه

اکثر توده‌های که در سینه و پستان تشکیل می‌شوند غیرسرطانی هستند اما گاهی نیز احتمال بروز توده‌های سرطانی سینه وجود دارد. برای تشخیص زودهنگام هرگونه کیست سینه و پستان‌ها لازم است که با خصوصیات معمول سینه‌های خود آشنا باشید تا در صورت بروز تغییرات بتوانید آنها را به موقع تشخیص دهید.

تغییرات هشداردهنده زیر را همواره به خاطر داشته باشید:

توده و برجستگی در ناحیه پستان بروز کند
بافت یک ناحیه از سینه به‌طور محسوسی با سایر قسمت‌ها متفاوت باشد
اگر خصوصیات ظاهری یک توده تغییر کند یا بزرگ‌تر شود
ترشحات غیرمعمول از پستان دیده شود
نوک پستان دچار فرورفتگی شده باشد

گانگلیون

کیست گانگلیون یک توده ژل‌مانند است که معمولاً در امتداد تاندون‌ها یا مفاصل به‌ویژه در مچ دست و مچ پا ظاهر می‌شود و منجر به بروز کیست مچ دست و پا می‌شود.

ایجاد این توده ممکن است به دلیل ضربه یا فرسودگی مفاصل باشد اما غالباً علت بروز این کیست‌ها ناشناخته است. کیست‌های گانگلیونی شایع هستند و به‌طور کلی بی‌ضرر هستند و درد یا مشکل خاصی به همراه ندارند.

کیست مویی

کیست مویی یک بیماری شایع پوستی هستند که در شکاف بالای باسن تشکیل می‌شوند. این کیست‌ها معمولاً مدتی پس از بلوغ ظاهر می‌شوند و تصور بر این است که عامل به وجود آمدن آن‌ها تغییرات هورمونی، رشد مو و اصطکاک ناشی از لباس یا نشستن طولانی‌مدت است.

کیست‌های مویی در صورت عدم درمان ممکن است عفونی شده و پر از مایع و چرک شوند. علائم عفونت کیست‌های مویی عبارت‌اند از:

احساس درد هنگام نشستن یا ایستادن
قرمز و دردناک شدن پوست اطراف کیست
ترشح چرک و خون از توده و استنشام بوی بد
تورم کیست
موهای بیرون زده از ضایعه

کیست بیکر

کیست‌های بیکر یک تورم بافتی پر از مایع هستند که باعث پیدایش توده نرم در پشت زانو می‌شوند.

بروز کیست بیکر ناشی از مشکلات مفصل زانو مانند آرتريت، التهاب ناشی از فشارهای مکرر و آسیب غضروف است.

کیست بیکر اغلب نیازی به درمان ندارد و خودبه‌خود از بین می‌رود. علائم این نوع کیست‌ها عبارت‌اند از:

درد خفیف تا شدید مفصل
کاهش دامنه حرکتی مفصل
تورم پشت زانو
کبودی زانو و ساق پا
پارگی کیست

کیست پیلار

کیست پیلار یک برآمدگی گرد و غیرسرطانی به رنگ پوست است که در زیر اپیدرم به وجود می‌آید. این نوع کیست‌ها معمولاً در پوست سر و به دلیل تجمع پروتئین در فولیکول مو ظاهر می‌شوند. کیست‌های پیلار بی‌درد، سفت و صاف هستند و معمولاً رشد آهسته‌ای دارند.

کیست تخمدان

کیست‌های تخمدانی کیسه‌های پر از مایعی هستند که روی یک یا هر دو تخمدان پدید می‌آیند. این کیست‌ها گاهی بدون علامت و بعضی اوقات دردناک هستند. شایع‌ترین علائم کیست تخمدان عبارت‌اند از:

نفخ یا تورم شکم
بروز درد در هنگام اجابت مزاج
درد لگن پیش از پریود و یا در طول سیکل قاعدگی
دردناک شدن رابطه جنسی
احساس درد در ناحیه کمر یا ران
حساس شدن سینه‌ها
حالت تهوع
استفراغ

علائم شدیدتر کیست‌های تخمدانی شامل درد ناگهانی و تیز در ناحیه لگن، تب، غش یا سرگیجه که نشانه پارگی کیست‌ها یا پیچ‌خوردگی تخمدان است.

روش‌های تشخیص کیست

علائم و نشانه‌های کیست بستگی بالایی به نوع کیست و اندام درگیر دارد. در بسیاری از موارد، افراد متوجه یک توده غیرطبیعی در زیر پوست می‌شوند. کیست ممکن است به‌صورت یک برآمدگی بر روی پوست و یا در لایه‌های زیرین رشد کند و به شکل یک توده کوچک به نظر برسد. بعضی از کیست‌ها در اندام‌های داخلی به وجود می‌آیند و قابل‌لمس نیستند.

با این حال، معمولاً با علائم همراه هستند و در عملکرد اندام اختلال ایجاد می‌کنند. به‌عنوان مثال،

کیست‌های تخمدان در سندرم تخمدان پلی کیستیک (PCOS) باعث بروز مشکلاتی در عملکرد تخمدان و فرایند باروری می‌شوند. در بیماری کلیه پلی کیستیک (PKD) کیست‌های کلیوی قادرند بر عملکرد کلیه تأثیر منفی بگذارند.

بسیاری از کیست‌های داخلی مانند کیست‌هایی که در کلیه‌ها یا کبد ایجاد می‌شوند معمولاً علائمی ندارند و تنها در آزمایشات تصویربرداری مانند ام آر آی، سی‌تی‌اسکن یا سونوگرافی قابل تشخیص هستند.

اگر کیست در مغز ایجاد شود، می‌تواند باعث سردرد و بروز سایر علائم گردد. کیست‌های غیرعفونی معمولاً به آهستگی رشد می‌کنند و سطح صافی دارند و ممکن است بسیار کوچک یا بسیار بزرگ باشند. اغلب کیست‌ها دردناک نیستند و غالباً مشکلی ایجاد نمی‌کنند مگر اینکه:

عفونی شوند

بسیار بزرگ باشند

به عصب یا رگ خونی برخورد کنند

در یک منطقه حساس رشد کنند

بر عملکرد یک اندام تأثیرگذار باشند

علت تشکیل کیست چیست؟

در پدید آمدن کیست‌های واقعی و کیست‌های کاذب عوامل مختلف دخیل هستند، از جمله:

عفونت‌ها

بیماری‌های ارثی

ویژگی‌های ژنتیکی

التهاب مزمن

انسداد مجاری و تجمع مایعات در زیر پوست

تومورها

بیماری‌های مزمن التهابی

نقص در چرخه تقسیم سلول‌ها

یک جراحی که باعث آسیب به جداره رگ‌ها شود

نقص تکاملی در جنین در حال رشد

مبتلا شدن به یک عفونت انگلی

کیست چگونه درمان می‌شود؟

برای هرگز با فشار دادن و یا تخلیه آن دست به خوددرمانی نزنید. این کار علاوه بر عفونی شدن کیست، باعث صدمات پوستی، بروز عوارض جدی و عفونت خونی می‌شود.

با مراجعه به پزشک و مشخص شدن نوع کیست و علت زمینه‌ای آن، از روش‌های مختلفی برای درمان و یا تخلیه آن استفاده می‌شود. روش‌های متداول برای درمان کیست به قرار زیر است:

استفاده از سوزن مخصوص برای تخلیه مایعات و سایر مواد از کیست
تزریق کورتیکواستروئید برای کاهش التهاب
انجام جراحی برای برداشتن و تخلیه کیست

آیا می‌توان از بروز کیست پیشگیری کرد؟

بیشتر انواع کیست‌ها قابل پیشگیری نیستند اما چند استثنا نیز وجود دارد. کسانی که مستعد ابتلا به کیست تخمدان هستند می‌توانند تحت نظر پزشک با مصرف داروهای هورمونی ضدبارداری از تشکیل کیست‌های جدید جلوگیری کنند. در خصوص کیست‌های مویی امکان پیشگیری با رعایت بهداشت پوست و مو و تمیز نگه‌داشتن پوست وجود دارد.

خودداری از نشستن طولانی‌مدت نیز در پیشگیری از کیست‌های مویی موثر است. شستن مرتب صورت با یک پاک‌کننده ملایم می‌تواند به جلوگیری از مسدود شدن مجاری چربی کمک کرده و از تشکیل کیست شالازیا پیشگیری کند.